

Merényi Vivien

A szaknyelvi kifejezések használata az Oroszországi Föderáció polgári repülésében

A rádió-távbeszélő kifejezések és a szakszargon pontos ismerete és helyes használata nélkülözhetetlen a légi jármű-vezetők és a légiforgalmi irányítók munkájában. Megfelelő alkalmazás mellett lehetővé válik egy repülőtér számára a precíz munkavégzés, valamint a fel- és leszálló járművek biztonságos mozgása és közlekedése. Ezen területre az Oroszországi Föderációban különösen nagy hangsúlyt fektetnek, speciális szabályozások mellett.

Kulcsszavak: légiforgalmi irányítás, szaknyelv, adástechnika, fónia, orosz nyelvhasználat, Nemzetközi Polgári Repülési Szervezet

1. A terminológia

A *The Languages and Publications* hosszú évek óta tolmácsolási, fordítási és szerkesztési szolgáltatásokat és segítséget nyújt a Nemzetközi Polgári Repülési Szervezet¹ számára, az ENSZ² jelenleg hivatalos, hat munkanyelvén: angol, orosz, francia, spanyol, kínai és arab.

Következésképpen nem csak az angol nyelv – mint nemzetközi kommunikációs nyelv – a teljesen elfogadott ezeken a területen, de nagyon fontos, hogy ki, mikor és miért használhatja anyanyelvét a munkájában, vagy mikor célszerű, vagy mikor *kötelező* angolul beszélni.

1.1. Az alkalmazás területe

Napjainkban összesen három típusú légiforgalmi irányítói egység létezik:

- TWR³ (repülőtéri irányító szolgálat): felelős a repülőtéri utazásért, lehetővé téve az érkező légi járművek számára a leszállást, és a felszállást az induló repülőgépek részére, valamint a taxiway⁴ működéséért, helyes használatáért;

¹ *International Civil Aviation Organization* (ICAO).

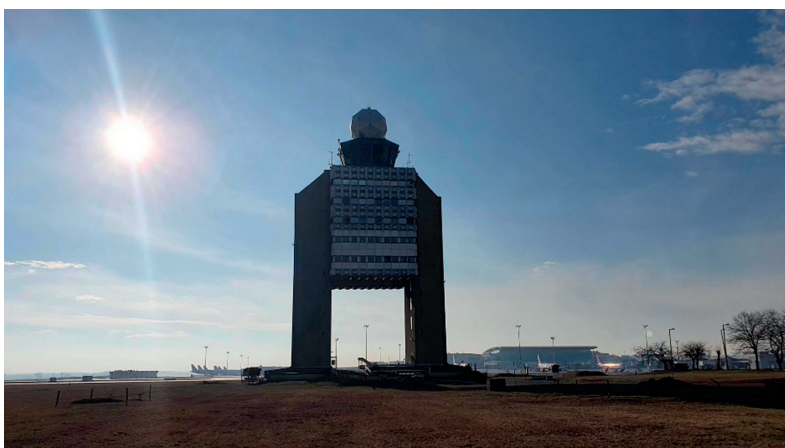
² Egyesült Nemzetek Szervezete.

³ *Tower* (Командно-диспетчерский пункт), vagy ahogy a szakszargon emlegeti *вышка* (tower).

⁴ Gurulót.

- APP⁵ (bevezető irányító szolgálat): figyelemmel kíséri a repülőtér körüli ellenőrzött légteret (TCA⁶). A felszálló gépeket a körzet vagy zóna határára irányítja, majd átadja az útvonal-ellenőrzésnek. Átveszi a leszálló repülőgépeket a körzeti irányítástól;
- ACC⁷ (körzeti légiforgalmi irányító szolgálat): biztosítja az ellenőrzött légtérben, a légi útvonalakon vagy azokon kívül eső repülőtereken, illetve az azokról induló repülőterek felett működő repüléseket.

Ezt a három irányítói egységet véve példaként: egy toronyban (TWR, 1. ábra) dolgozó légiforgalmi irányítónak van lehetősége a csak orosz nyelven folytatott kommunikációra, de csak abban az esetben, ha az a repülőtér, ahol dolgozik – ami nagyon fontos – nem rendelkezik nemzetközi státusszal. Ha az ellenőrzés egy nemzetközi repülőtéren történik – mint például a *Pulkovo repülőtér* (Szentpétervár) – akkor már kötelező a repülésben bármilyen módon részt vevő vagy az azt segítő személyek számára az angol nyelvű kommunikáció. Napjainkban hivatalos eljárások alapján az ACC már csak angolul tud – *egyértelműen kötelező számára* – információt átadni, nagyobb légteret és forgalomirányítási lehetőséget biztosítva számára.

1. ábra
Irányítótorony, Budapest [Karádi Dániel]

1.1.1. De mi a szakzsargon?

„A szakmai nyelvnek alapi szerkezete van, amelynek magját a nemzeti nyelv mintái szerint felépített egységek alkotják, azaz a terminológia a tudomány nyelvének kodifikált, rendszerezett része, amely normatív egységeket – hivatalos szakmai kifejezéseket és megnevezéseket – tartalmaz. A periférián vannak nem normatív egységek, kodifikálatlan szakmai szókincs – professionalizmus és szakzsargon, valamint interprofesszionizmus” [2, p. 27].

⁵ Approach Controller (диспетчер захода на посадку).

⁶ Terminal Control Area (узловой диспетчерский район).

⁷ Area Control Centre (Центр управления зонами).

Ez egyértelmű lehet abból adódóan, hogy a szaknyelv egyetlen nyelvi rendszer, amelyre minden szakmának és ágazatnak szüksége van. A nyelvi rendszer szerepe és helyzete tagadhatatlan, ezért a szaknyelv annyira „magánjellegű”, hogy csak az adott területen dolgozó emberek értik.

Az aviatikában a szaknyelv pontos és egyértelmű használata különösen fontos, mivel egy repülőtér és a légtér csak így működhet és létezhet hibátlanul. A szaknyelv nem ismerete vagy helytelen használata sok problémát okoz: baleset (halál), anyagi kár (repülőgépben, repülőtéren) stb.

1.2. A rádióösszeköttetések alapvető szabályai és a nyelvhasználat

„A levegő-föld közötti rádió-távbeszélő közleményváltásokat rendszerint a földi állomás által rendes körülmények között használt nyelven kell lefolytatni. A földi állomás által rendes körülmények között használt nyelv nem feltétlenül egyezik meg annak az állomásnak a nyelvével, ahol a földi állomás található. Amíg az általános használatra a légiforgalmi rádió-távbeszélőn folytatott kommunikációban egy erre a feladatra alkalmas közlési formát nem fejlesztenek ki és fogadnak el, addig lehetőség szerint az angol nyelvű kifejezéseket kell használni, és bármely, a nemzetközi légi közlekedés használatára kijelölt repülőtéren, útvonalon, vagy légtérben ilyen módon kell a légi járművek számára rendelkezésre állnia.

A földi állomás által rendes körülmények között használt, valamint a kérésre használható egyéb nyelveket közzé kell tenni a Légiforgalmi Tájékoztató Kiadványban (AIP⁸) [1, p. 1].

A rádió-távbeszélő kifejezések a kommunikáció eszköze a pilóták és a földi személyzet között. Az alaposan átgondolt, precíz információcsere hozzájárul a jobb tájékoztatáshoz, ez nagyban megkönnyíti a repülőgép biztonságos és hatékony üzemeltetését. A kommunikáció során mindig be kell tartani a legmagasabb fokú fegyelmet. Ezeket a kollokációkat mindig a szabvány szerint meghatározott módon szükséges alkalmazni.

Például:

- NATO⁹ fonetikus ábécé;
- ICAO repülésszaknyelvi angol.

1.3. Az orosz nyelv

Az angol és az orosz repülési szaknyelv folyamatosan változik a szakma folyamatos fejlődése és újításai miatt – ami angolul megjelenik, azt szintén oroszra kell fordítani, vagy szükség esetén újabb szót kell rá alkotni.

Példa gyanánt, az egyik legújabb irányzat a pilóta nélküli légi járművek – megvalósításuk, tesztelésük és üzemeltetésük sok olyan szót hoz magával, amelyekre még nincs megfelelő szakszó és kifejezés az orosz nyelvben; Oroszországban angol kifejezéseket használnak rá, például: drone (дрон). A pilóta nélküli repülőgép olyan légi jármű, amelyet úgy lehet alkalmazni, hogy a fedélzetén nincs irányítást végző személy. Az UAV bizonyos típusai közé tartoznak

⁸ Aeronautical Information Publication.

⁹ The North Atlantic Treaty Organization.

a rádióval vezérelt repülőgépek, drónok és távvezérelt sárkányok. Várhatóan ez a szerkezet sok új szakkifejezést fog hozzáadni az orosz repülési nyelvhez. Köztudott, hogy számos létező és nem használt alkalmazási terület van a drónok számára, ezért ezeket az orosz repülési szektorban is meg fogják jeleníteni.

1.4. A szaknyelvi környezet Oroszországban

„Voltaképpen megfigyelhetünk néhány különbséget, amelyeket a következők határoznak meg:

- a nyelv terjedelme;
- kommunikációs célok;
- a beszélő és a hallgató társadalmi jellemzői;
- a kommunikátorok személyközi kapcsolatai.

Általánosságban elmondható, hogy az aviatika nyelvezete a társadalom azon részét kiszolgáló nyelvként és nyelvi rendszerként tartható számon, amely egy nyitott szakmai rendszerhez, az Orosz Föderáció és az angol nyelvű országok légierőjének és polgári repülésének társadalmi környezetéhez kapcsolódik. A szóban forgó szakmai közösség elfogadja a társadalom egészében általánosan elismert viselkedési normákat, kiegészítve azokat sajátjaikkal, amelyek csak a légierő, a polgári repülésben foglalkoztatott személyek és a légi közlekedés alkalmazottainak szakmai társadalmára jellemzők.

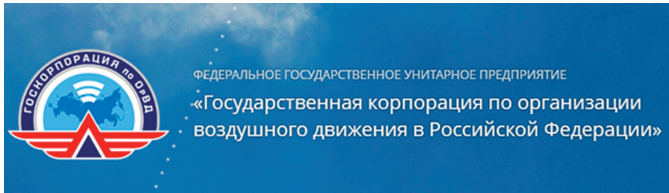
„A légierő és a polgári repülés ipari és technológiai komplexuma egy összetett infrastruktúra, amely a légvonalak hálózatán alapul, és amely közvetlenül kielégíti a katonai és polgári légi közlekedés igényeit” [2, p. 72].

1.5. A szaknyelvi képzés elmélete és módszertana

„A repülési nyelv oktatásának fő célja, hogy az aviatika oktatásában részt vevő bármely intézmény felmérje a kadétok szaknyelvi kompetenciáit és ez alapján tegye szükségessé – kötelezővé – a nélkülözhetetlen tudás megszerzését, a gyakran 4 éves alapképzés és szakmai orientációs képzés során. A legfontosabb szempontokat figyelembe véve nagy hangsúlyt fektetnek az olvasásra és a szövegértésre, valamint a fordítási gyakorlatokra is; emellett sok időt szentelnek arra, hogy repüléssel kapcsolatos szövegeket hallgassanak, ami bőségesen tartalmaz szakmai kifejezéseket – ilyenkor is mindent orosz nyelvről angolra fordítanak, szintén ismétlés céljából. Később megjelennek a »szakmai beszélgetések« is, ahol éles helyzetek meghallgatásából tanulnak a diákok: a pilóta és a légiforgalmi irányító kommunikációja. Ezek után a fóniát már csak angol nyelven tanulják és ezt lehetővé is teszi az előzőleges, alapos angol nyelvű felkészülés, felkészítés” [3].

A felsőoktatási intézmények minden lehetőséget megadnak az ismeretek megszerzésére, de a mai napig az a tendencia, hogy sok specialista elementáris nehézségekkel küzd már az alapvető angol nyelv elsajátítása közben, amiket nem minden esetben javítanak ki a szaknyelvi tanórák ideje alatt. Az Orosz Föderáció Légiforgalmi Szolgáltatásainak Állami Vállalata (2. ábra) – ФГУП «Госкорпорация по ОрВД» – fontos szerepet tölt be a következő generációk oktatásának és munkájának felügyeletében, miáltal nekik is érdekük a minél jobb szakmai réteg biztosítása

az aviatikával foglalkozó vállalatok és a hazai légierő számára, emiatt külön szakmai programot is kínálnak, és országszerte több helyen lehetőséget biztosítanak a gyakorlatra is.

2. ábra
ФГУП «Госкорпорация по ОрВД» [4]

Oroszországban a közép- és felsőfokú oktatást az alábbi intézmények biztosítják:

- Szentpétervári Állami Egyetem Polgári Repülési Kar (*Санкт-Петербургский государственный университет гражданской авиации*);
- Szentpétervári Állami Polgári Repülési Egyetem Repülési és Közlekedési Főiskolája (*Авиационно-транспортный колледж Санкт-Петербургского государственного университета гражданской авиации*);
- Szentpétervári Állami Polgári Repülési Egyetem Krasznojarszk kirendeltsége (*Красноярский филиал Санкт-Петербургского государственного университета гражданской авиации*);
- Moszkvai Állami Polgári Repülés Műszaki Egyetem (*Московский государственный технический университет гражданской авиации*);
- Rylsk Repüléstechnikai Főiskola (*Рыльский авиационный технический колледж – филиал Московского государственного технического университета гражданской авиации*);
- Uljanovszk Polgári Repülési Felsőoktatási Intézmény (*Ульяновское высшее авиационное училище гражданской авиации*);
- Omszki Polgári Repülés Repüléstechnikai Főiskola, A. V. Ljapidevszkij – az Uljanovszk Polgári Légi közlekedési Felső Repülési Iskola fióktelepe (*Омский летно-технический колледж гражданской авиации имени А. В. Ляпидевского – филиал Ульяновского высшего авиационного училища гражданской авиации*).

Felhasznált irodalom

- [1] Farkas V., *Rádiótávbeszélő kifejezések a repülésben*. Budapest, HungaroControl, 2012.
- [2] М. Б. Казачкова, *Профессиональный язык как отражение профессиональной культуры*. Одинцово, Оргсервис – 2000, 2010.
- [3] Т. А. Стародубцева, *Языковая профессиограмма авиационного специалиста по направлению подготовки 162001 – эксплуатация воздушных судов и организация воздушного движения*. Педагогические науки, 87. Т. 7, № 3. pp. 87–94. 2015.
- [4] Государственная корпорация по организации воздушного движения в Российской Федерации <http://gkovd.ru>

The Use of Technical Language Terms in the Civil Aviation of the Russian Federation

Accurate knowledge and correct use of radiotelephone terms and terminology is essential in the work of the pilots and air traffic controllers. Proper application enables the precise operation of an airport, and the safe transport and movement of take-off and landing vehicles. Particular emphasis is placed on this area in the Russian Federation, with special regulations.

Keywords: *air traffic management, transmission technology, terminology, phonics, Russian language, International Civil Aviation Organization*

Merényi Vivien hallgató Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem Közlekedésmérnöki és Járműmérnöki Kar Légi közlekedési folyamatok szakirány vivienlovesit@hotmail.com orcid.org/0000-0002-7713-5160	Vivien Merényi Student Budapest University of Technology and Economics Faculty of Transportation Engineering and Vehicle Engineering, Air Transportation Specialization vivienlovesit@hotmail.com orcid.org/0000-0002-7713-5160
--	--
